

A Biblia keletkezése

A Biblia a középkorban sokáig nem volt hozzáférhető → a templomban felolvasták (latinul) vagy fametszetek ábrázolásából ill. templomablakokból olvasták el a keresztyének.

Mire írtak?

Agyagtáblák (1975 Tell Mardich-i lelet több mint 15 ezer agyagtáblát találtak Észak-Szíriában → Ezek azt mutatják, hogy az írás már jóval Mózes ideje előtt létezett (Jer 17:13, Ez 4:1) Már évszázadokkal Ábrahám előtt birtokában volt az ember az írás tudományának.

Papirusz (a papirusznádat letisztították és hosszú csikokra vágták, aztán kisimították és 2 rétegben összehélesztették) 2Móz 2:3, Jób 8:11, Ézs 18:2

Tekercsek – ált. 6-10 m hosszú, de ismerünk 40m hosszúságú tekercset is.

Pergament: birkák, kecskék, antilopok és más állatok lenyúzott és kicserzett bőréből készítették.(vellum= borjúbőrből készült pergament)

Kódex- lapozható könyv (ez majd az apostoli idők után Kr. u. 3. sz jelenik meg)

Betűtípusok:

Uniciális vagy majuszkuláris = nagybetűs

Minuszkuláris = kisbetűs írás, ill. nyomtatott folyóírás

Hogyan jött létre az ÓSZ?

Istentisztelet → szent sátor → fogság (zsinagóga, szentiratok)

A Biblia keletkezésével egyidejűleg kialakult az emberek tudatában az a vélemény, hogy ezek szent könyvek (különleges könyvek) és így különös gondolkodással és tiszteletadással kezelték!

ÓSZ szerzői és összeállítói

Mózes agyagtáblákra írta le könyvét (2Móz 34:27- Írd le ezeket az Ígéket) a pusztai vándorlás alatt

Józsua → ő írta le Mózes halálát és Józsua könyvét (Józs 24:26)

Sámuel – ő írta le a királyság törvényeit egy könyvbe (1Sám 10:25)

Sámuel fontos személy, mert ő egy *prófétaiskolát* vezetett be → a szent könyveket már itt gyűjthették

Dávid király történetét *Sámuel, Nátán és Gád* próféta is megírta. (1Krón 29:29)

Lehet, hogy *Jeremiás* próféta → készítette Királyok könyvét

A fogság alatt *Ezékiel és Dániel* folytatta ezt a munkát.

Kir, Zsolt, Péld, Préd → a *babiloni fogság* alatt születhettek

Ezsdrás és Nehémiás – Krónikák könyve

Feltehető, hogy a zsidóknak a babiloni fogság végén már az egész ÓSZ megvolt (kivéve Mal. Könyvét) →

Isten emberei Mózes, Józsua, Sámuel, és Jeremiás szakadatlanul azzal voltak elfoglalva, hogy a szent könyvek gyűjteményét írják, összeállítsák és szerkesszék.

Az ÓSZ könyveinek megírása és összeállítása után új korszak kezdődött!

A zsinagóga, később a templomot helyettesítette

Diaszpóra (A fogságból nem mindenki jött vissza, voltak, akik Babilonban maradtak → mások Egyiptomba mentek → kevésbé járatosak a héber nyelvben → LXX Septuaginta Kr. e. 250

- Mély tisztelet az ÓSZ iránt
- Legszentebb helyen őrizték
- Lehető leghűbb másolatok

Hogyan másolták?

- Írástudók (sofárim) a Tórát lelkiismeretesen és pontosan tanulmányozták és másolták.
- Betűről betűre, szóról-szóra másolták
- A betűket és szavakat megszámozták, és ha hiányzott egy azt újra előlről kellett másolniuk
- Emlékezetből nem lehetett másolni
- Csak hiteles kéziratot másolhattak

Még ha a király beszélt a másolóhoz, miközben Isten nevét írta nem figyelhetett a királyra EZÉRT → a rendkívüli gondosság a magyarázata annak, hogy kevés régi kézirat van az ÓSZ-ről)

Mivel minden másolat a régi kézirattal azonos volt, az újat értékesebbnek tekintették! A régi, enyhén sérült”hiányos” kéziratokat a *genizában* őrizték, amely minden zsinagógában megtalálható.

Masszoréták (masszóra = tradíció, hagyományozás)

Legfontosabb feladatuk, hogy a szent iratokat ellássák írásjelekkel és magánhangzókkal

Széljegyzetek (magukba foglalják minden betűt, szót megszámozását)

Tudták melyik betű, melyik szó/vers van a közepén egy könyvnek.

„mankókat” helyeztek el, hogy ne hibázzanak → tisztelet az ÓSZ iránt

Az általuk javasolt olvasási módot nevezték „qeré”-nek

Kéziratok:

1008-ból származó Leningrádi kódex (az ÓSZ legnagyobb és egyedül teljes kézírata)

Nash papirusz – a qumrán-i tekercsek előtt egyik legrégebbi ÓSZ töredék volt. (Kr.e. 2. sz)

A Qumrán-i tekercsek:

- 1947 elején egy fiatal beduin Qumrán melletti barlangok közelében egy elszökött kecske után kutatott.

„szerencsés ötlet” – követ dobott be a barlangba → csörrenés

- Igen magas korú, bőrből készült könyvtekercsek

- Több, mint 1900 éves tekercsek jó állapotban!

Legnagyszerűbb régészeti lelet!

10 másik barlangban is könyvtekercsek / kézirat-töredékek

A leletek összesen olyan terjedelműek, hogy az ÓSZ minden könyvéből (kivéve Eszter könyvét) találtak töredékeket!

Miért jelentős?

A régi tekercsek megdöbbentő bizonyítékát adták, a masszoréta szöveg megbízhatóságának.

Tökéletesen biztosak lehetünk, hogy néhány teljesen lényegtelen apróságot mellőzve, gyakorlatilag ugyanazt a szöveget tartjuk a kezünkben, mint amelyet a Biblia szerzői írtak!